

Tadeusz Pawluk

Przemówienie Ks. Dziekana Tadeusza Pawluka podczas zjazdu naukowego Kanonistów Polskich z okazji 25-letniej działalności Wydziału Prawa Kanonicznego ATK w Warszawie (18 II 1980)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 24/1-2, 5-13

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**PRZEMÓWIENIE KS. DZIEKANA TADEUSZA PAWLUKA
PODZAS ZJAZDU NAUKOWEGO KANONISTÓW POLSKICH
Z OKAZJI 25-LETNIEJ DZIAŁALNOŚCI
WYDZIAŁU PRAWA KANONICZNEGO ATK W WARSZAWIE
(18 II 1980)**

1. Asumpt do zwołania na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie dzisiejszego sympozjum naukowego, które zgromadziło tak liczne grono kanonistów polskich z różnych ośrodków naukowych, diecezjalnych i zakonnych, dała 25-letnia działalność tegoż Wydziału. Wydział ten bowiem funkcjonuje — realizując właściwe sobie cele — od listopada 1954 r.

Warszawski ośrodek naukowy przed rokiem 1954 nie posiadał wyspecjalizowanego studium prawa kanonicznego na poziomie wydziału, posiadał jednak tradycje kanonistyczne. Pierwszą uczelnią Warszawy, w której wykładano prawo kanoniczne jako osobny przedmiot, było Seminarium Duchowne prowadzone przez Zgromadzenie Misjonarzy Św. Wincentego à Paulo przy kościele Św. Krzyża, początkami swymi sięgające drugiej połowy XVII wieku. Krzysztof Żórawski, znany kanonista polski XVIII stulecia, uważał za stosowne opracowany przez siebie zbiór polskiego prawa kościelnego wraz z całą swoją biblioteką zapisać w testamencie księżom misjonarzom, a jeden z nich, Józef Pawlicki, przyczynił się do rozbudzenia zainteresowań ustawodawstwem synodalnym w Polsce, a pośrednio do opublikowania tegoż zbioru przez swojego ucznia, Zenona Chodyńskiego.

U warszawskich misjonarzy prawo kanoniczne wykładano jednak kursorycznie, sposobem dostosowanym do ówczesnych potrzeb duszpasterskich. Pierwszym natomiast zakładem naukowym w Warszawie, w którym wykładano prawo kanoniczne na wzór uniwersytecki, było kolegium prawne, założone w 1807 r., które na mocy dekretu księcia warszawskiego Fryderyka Augusta z 1808 r. zostało przekształcone w Szkołę Prawa i Administracji. Szkoła ta następnie została wcielona do Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, utworzonego w 1816 r.

W Królewskim Uniwersytecie Warszawskim kanonicznie erygowano wydział teologiczny, na którym wykładowcami byli także kanoniści. Na mocy brewe *Apostolicae sollicitudinis Nostrae* z dnia 3 października 1818 r. na tymże wydziale można było ubiegać się o stopnie naukowe doktora teologii i prawa kano-

nicznego. Kilka lat później wydział teologiczny pierwszego Uniwersytetu Warszawskiego został przeniesiony do Seminarium Głównego Duchownego w Warszawie, które powołano w 1823 r., a które miało pozostawać „pod kierownictwem arcybiskupa i zwierzchnim dozorem Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”. Seminarium Głównie jednak przeprowadzało promocje pod protektoratem Uniwersytetu.

Seminarium Głównie Duchowne ukazem carskim z dnia 4 (16) października 1835 r. zostało przekształcone w Akademię Duchowną Rzymskokatolicką Warszawską. Ta uczelnia teologiczna stała się kontynuatorką wydziału teologicznego zniesionego w 1832 r. przez władze carskie Uniwersytetu Warszawskiego. Prawo Akademii Duchownej do nadawania stopni naukowych doktora teologii i prawa kanonicznego potwierdził Grzegorz XVI brewem z dnia 15 czerwca 1837 r. Warszawska Akademia Duchowna przetrwała do 1867 r., kiedy to jej alumnów odesłano do Akademii Duchownej w Petersburgu.

W latach 1862—1869 funkcjonowała w Warszawie Szkoła Główna o charakterze uniwersyteckim. Nie posiadała ona fakultetu teologicznego, jednakże na wydziale prawa i administracji wykładano prawo kanoniczne. Wydziału teologicznego nie posiadał również Cesarski Uniwersytet Warszawski utworzony w 1869 r.

W 1915 r. nastąpiła repolonizacja Uniwersytetu Warszawskiego. Dzięki temu mógł wznowić swą działalność także wydział teologiczny; nastąpiło to w semestrze letnim roku ak. 1917/18. Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczęła działalność — obok sekcji teologicznej i filozofii chrześcijańskiej — sekcja prawa kanonicznego. Na mocy dekretu Kongregacji do Spraw Studiów Uniwersyteckich z dnia 4 kwietnia 1920 r. Wydział Teologii Katolickiej, któremu Stołica Apostolska nadała nazwę *Facultas Catholica Scientiarum Ecclesiasticarum*, posiadał *ius conferendi triplicem lauream*. Wydział ten funkcjonował nawet w warunkach konspiracyjnych po zamknięciu Uniwersytetu przez Niemców w latach 1939—1945.

Należy tu dodać, że do 1948 r. także na uniwersyteckim Wydziale Prawa było wykładane prawo kościelne, którego znajomość w warunkach polskich uważano za element ogólnej formacji prawniczej; od tego czasu jest wykładane jedynie państwowe prawo wyznaniowe.

Od roku ak. 1954/55 historia nauki prawa kanonicznego w Warszawie jest ściśle związana z Wydziałem Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej.

2. Wydział Prawa Kanonicznego ATK manifestując dziś 25-le-

cie swojej działalności dydaktyczno-naukowej nie obchodzi srebrnego jubileuszu w ścisłym znaczeniu, bo był on już obchodzony razem z jubileuszem Uczelni w dniu 12 listopada ubiegłego roku pod przewodnictwem J. Em. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, przy udziale przedstawicieli Episkopatu Polskiego, Władz Państwowych, krajowych i zagranicznych uczelni teologicznych. Tenże Wydział nie zabiega dziś o specjalny poklask i o wznoszenie okrzyków: *Vivat, crescat, floreat!* — ponieważ atmosfera hałaśliwości nie przystoi instytucjom naukowym, które skupieniu pracujących w nich ludzi zawdzięczają swoje osiągnięcia. Z tego też powodu nie będzie sztucznych ogni. W dniu dzisiejszym chodzi nam po prostu o robocze spotkanie kanonistów zainspirowane 25-letnią pracą prowadzoną na tutejszym Wydziale Prawa Kanonicznego. Chodzi o owocną wymianę zdań i doświadczeń, o nowe inspiracje dydaktyczno-naukowe, o refleksyjne i twórcze spojrzenie w przeszłość. Chodzi także o zespolenie i solidarność ludzi, którzy, zdobywszy formację kanonistyczną i uzyskawszy misję kanoniczną, swoimi umiejętnościami i sercem służą Kościołowi polskiemu i Ojczyźnie. 25 lat pracy dydaktyczno-wychowawczej i naukowej Wydziału stanowi również dostateczną okazję do zwrócenia uwagi na znaczenie nauki prawa kanonicznego i przydatność formacji kanonistycznej w dzisiejszej rzeczywistości.

Tak pojęty charakter dzisiejszego sympozjum nie przekreśla na Wydziale atmosfery radosnej i świątecznej. Nie zacierają nas uczucia satysfakcji, jaka zwyczajnie jest następstwem poczucia dobrze spełnionego zadania.

Wydział Prawa Kanonicznego ATK ma pełną świadomość niedociągnięć, jakie towarzyszyły jego 25-letniej działalności. Jednakże nie były one wynikiem opieszałości i jaskrawych zaniedbań, lecz tzw. trudności obiektywnych. Wystarczy wspomnieć o trudnościach lokalowych. Oprócz tych były trudności kadrowe, trudności z naborem studentów, trudności w korzystaniu z nowoczesnej infrastruktury dydaktycznej i wiele innych. A jednak w działalności Wydziału ustawicznie przejawiały się tendencje rozwojowe. Tendencjom tym hołdowali wszyscy dotychczasowi dziekani Wydziału: ks. prof. Stefan Biskupski (1954—1960), ks. prof. Marian Myrcha (1960—1969), ks. prof. Ignacy Subera (1969—1972), ks. prof. Marian Zurowski (1972—1975), ks. prof. Remigiusz Sobański (1975—1978). Przez 25 lat na Wydziale funkcjonowało 8 katedr. W 1967 r. utworzono — obok dotychczasowego kierunku kanonicznego, przeznaczonego dla studentów duchownych — kierunek kanoniczno-cywilny z dwiema sekcjami dla studentów świeckich, a w roku następnym powstał kierunek kanoniczno-histeryczny. W 1968 r. zaczęło funkcjonować studium zaoczne.

W tym też roku rozpoczęło zorganizowaną działalność studium doktoranckie.

Satysfakcji Wydziałowi dostarczają dziś jego absolwenci. W latach 1954—1979 Wydział opuściło 218 magistrów prawa kanonicznego. Odbyło się 41 promocji doktorskich, a 8 dyplomów doktorskich nostryfikowano. Przeprowadzono 11 przewodów habilitacyjnych. Wielu spośród absolwentów Wydziału zajmuje dziś eksponowane stanowiska kościelne i społeczne.

Wydział dorobił się własnej kadry naukowej. Wśród dzisiejszych nauczycieli akademickich Wydziału znaczny procent stanowią jego absolwenci; absolwentami są: 1 profesor nadzwyczajny (ks. Tadeusz Pawluk), 2 docenci (ks. Marian Fąka, ks. Stanisław Ferdynand Pasternak), 4 adiunkci (ks. Roman Bodański, ks. Julian Kałowski, ks. Józef Krzywda, ks. Jerzy Stryczyk) oraz 4 starsi asystenci (Andrzej Dubec, Tomasz Jagiełło, ks. Stanisław Paweł Maciak, Jan Słonina). Od 1978 r. funkcję dziekana Wydziału pełni jego absolwent. Wcześniej absolwentów Wydziału powołano na stanowiska prodziekanów (1972—1975 — ks. T. Pawluk; od 1975 — ks. S. F. Pasternak). Na 12 pracowników samodzielnych, jakich obecnie Wydział posiada, 10 uzyskało promocje na tymże Wydziale (profesorowie zwyczajni: ks. Marian Myrcha, ks. Ignacy Subera; profesorowie nadzwyczajni: ks. Roman Joachim Bar, ks. Tadeusz Pawluk, ks. Remigiusz Sobański, ks. Marian Zurowski; docenci: ks. Marian Fąka, ks. Stanisław Ferdynand Pasternak, ks. Marian Pastuszko, ks. Edward Sztafrowski).

Osobnym tytułem do satysfakcji w dniu dzisiejszym są osiągnięcia Wydziału jako ośrodka badań naukowych. Pracownicy Wydziału w ciągu 25 lat opublikowali wiele monografii naukowych, rozpraw, podręczników do nauki prawa kanonicznego; tylko obecnie zatrudnieni opublikowali ponad 30 książek, nie licząc wydawnictw źródłowych. Publikują nie tylko w wydziałowym organie naukowym *Prawo Kanoniczne*, ale i w wielu innych czasopismach krajowych i zagranicznych. Każdego roku, jak wynika ze sprawozdań, pracownicy Wydziału drukują ogółem kilka tysięcy stron publikacji. Wydziałowym wydawnictwem jest *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, opracowywane przez ks. doc. Edwarda Sztafrowskiego, dobrze znane w Kościele polskim. W 1971 r. zapoczątkowana została publikacja *Prawodawstwo Kościoła w Polsce* autorstwa ks. Tadeusza Pieronka jako pracownika naukowego tutejszego Wydziału. Ogromnie ceniona jest w świecie naukowym *Polska bibliografia prawa kanonicznego*, opracowana i kontynuowana przez tutejszych bibliografów (ks. prof. R. J. Bar, ks. prof. R. Sobański).

Wielu pracowników naukowych Wydziału Prawa Kanonicznego ATK zajęło trwałą pozycję w kanonistyce polskiej. Są to m. in.

księży profesorowie: Stefan Biskupski (zm. 1973), Piotr Bober (zm. 1955), Roman Joachim Bar, Marian Myrcha, Remigiusz So-
bański, Ignacy Subera, Marian Zurowski. Coraz to częściej w
kanonistyce polskiej wymieniane są nazwiska naszych księży do-
centów: Mariana Fąki, Stanisława Ferdynanda Pasternaka, Ma-
riana Pastuszki, Edwarda Sztafrowskiego. Wielu spośród naszych
pracowników podniosło rangę kanonistyki polskiej wobec zagra-
nicy poprzez swoje wota *de lege ferenda*, publikacje w językach
obcych, wykłady w zagranicznych ośrodkach naukowych, aktyw-
ny udział w międzynarodowych kongresach kanonistycznych,
przynależność do międzynarodowych towarzystw naukowych. Ka-
nonistyczne koncepcje metodologiczne ks. prof. Remigiusza So-
bańskiego są dziś przedmiotem żywych zainteresowań kanoni-
stów zagranicznych. O aktywności naukowej pracowników Wy-
działu świadczy przyznanie im przez Ministra Nauki, Szkolnic-
twa Wyższego i Techniki kilkunastu nagród naukowych i autor-
skich.

Wydział Prawa Kanonicznego ATK szczyli się dziś specjalista-
mi wysokiej klasy, niejako wypożyczonymi od innych warszaw-
skich ośrodków naukowych. Są nimi profesorowie: Henryk Ku-
piszewski, dyrektor Instytutu Historii Prawa UW, wybitny znaw-
ca prawa rzymskiego i hellenistycznego, wykładający na Wydzia-
le od 1961 r.; Mieczysław Nieduszyński z Instytutu Finansów,
wykładający na Wydziale ekonomię polityczną od 1969 r.; An-
drzej Stelmachowski z Uniwersytetu Warszawskiego, dziekan Wy-
działu Administr.-Ekonom. filii UW w Białymstoku, zaliczany
do najwybitniejszych cywilistów w Polsce, który prowadzi u nas
zajęcia dydaktyczne od 1970 r.; Tomasz Dybowski z Uniwersy-
tetu Warszawskiego, znany cywilista, wykładający na Wydziale
od 1972 r.

Wydział chlubi się tym, że wśród jego byłych nauczycieli aka-
demickich, prowadzących zajęcia zleczone, były osobistości dużej
miary. Należy tu wymienić między innymi: ks. prof. Jana No-
wickiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (zm. 1973),
późniejszego biskupa lubaczowskiego, który swoimi wykładami
z filozofii prawa i prawa publicznego wspomagał proces dydak-
tyczny na Wydziale w jego początkowym okresie; prof. Edwarda
Gintowta z Uniwersytetu Warszawskiego (zm. 1961), który w
latach 1954—1961 wykładał na Wydziale prawo rzymskie; prof.
Jadwigę Karwasińską z Instytutu Historii PAN, która w latach
1954—1976 prowadziła wykłady z nauk pomocniczych historii;
doc. Stanisława Stommę z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który
w latach 1970—1974 wykładał naszym studentom polskie prawo
karne; wreszcie ks. Józefa Głęmpa, dzisiejszego biskupa warmiń-
skiego, który w latach 1968—1979 prowadził ćwiczenia z prawa
rzymskiego i małżeńskiego.

Na tutejszym Wydziale rozpoczynali pracę dydaktyczno-naukową niektórzy prawnicy, którzy dzisiaj zaliczani są do wybitnych naukowców. Należy do nich prof. Jerzy Ignatowicz z Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie, który na naszym Wydziale w latach 1954—1960, jako zastępca profesora, wykładał prawo cywilne. Staż dydaktyczno-naukowy na stanowisku adiunkta w roku ak. 1967/68 odbył na Wydziale ks. Antoni Stankiewicz, dzisiejszy audytor Roty Rzymskiej.

Z Wydziałem Prawa Kanonicznego ATK współpracowali wybitni prawnicy polscy, a mianowicie profesorowie: Alfons Klafkowski z Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, Michał Patkaniowski i Adam Vetulani z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Jakub Sawicki z Uniwersytetu Warszawskiego, Witold Sawicki z Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Leszek Winowski i ks. Michał Wyszyński z Uniwersytetu Wrocławskiego. Pomyślnie też rozwijała się współpraca z Wydziałem Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, którego pracownicy naukowcy na zasadzie wzajemności uczestniczyli w tutejszych przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich, a także brali czynny udział w sympozjach naukowych organizowanych na naszym Wydziale.

Nauka prawa kanonicznego, ze względu na powszechność Kościoła katolickiego, posiada charakter wybitnie międzynarodowy. Nic więc dziwnego, że Wydział Prawa Kanonicznego ATK w minionym 25-leciu utrzymywał ożywione kontakty naukowe z ośrodkami kanonistycznymi za granicą. Mieliśmy na Wydziale czołowych przedstawicieli kanonistyki zagranicznej, którzy odbywali spotkania nie tylko ze studentami i pracownikami naukowymi Wydziału, ale także z zapraszonymi na Wydział kanonistami polskimi. Można tu przypomnieć takie nazwiska, jak: Urbano Navarrete z Rzymu (1970), Tadeusz Obłąk z Tokio (1971), René Metz ze Strasburga (1972), Jean Beyer z Rzymu (1973), Wolfgang Waldstein z Salzburga (1974, 1979), Klaus Mörsdorf z Monachium (1974), Pio Ciprotti z Rzymu (1974), Willibald M. Plöchl z Wiednia (1974), Heribert Schmitz z Monachium (1977), Eugenio Corecco z Fryburga Szwajcarskiego, Karl Gérard Fürst z Fryburga Br. (1977), Winfried Aymans z Rzymu (1978), Pedro Lombardia z Pampeluny (1978), Francis Morrisey z Ottawy (1979), Wilhelm Steinmüller z Ratzbony (1979), Julio Manzanarez Marijuan z Salamanki (1979), Pieter Schneider z Moguncji (1979).

Nie można pominąć i tego faktu, że na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK były organizowane — oprócz wewnętrznych sympozjów naukowych — spotkania naukowe kanonistów o charakterze ogólnopolskim. Ogólnopolskie sympozja kanonistyczne na Wydziale stały się już tradycją. Kilka razy do roku Wydział za-

prasza do skromnych pomieszczeń Uczelni przy ul. Dewajtis 3 kanonistów polskich, aby zapoznawać z rozwojem ustawodawstwa kościelnego i nauki prawa kanonicznego oraz wspólnie debatować nad nowymi i aktualnymi problemami kanonistyki.

Tak by można przedstawić w największym skrócie 25-letnią działalność Wydziału Prawa Kanonicznego ATK. Samo zestawienie procesów dydaktyczno-naukowych, jakie miały miejsce na Wydziale, nie byłoby źródłem pełnej satysfakcji, gdybyśmy nie mieli świadomości, iż procesy te polegały na kształtowaniu człowieka i przygotowywaniu go do poważnych zadań społecznych. Wydział nie tylko przekazywał informacje, ale także dawał formację kanonistyczną. Nie zaniedbując rzeczowej strony wykształcenia Wydział wszechstronnie kształcił umysły swoich wychowanków, aby mogli wchłaniać prawdę i nią żyć. Uczył umiłowania rzeczy Bożych i przywiązania do swojego narodu. Wydział poprzez swoich pracowników dydaktyczno-naukowych nie tylko prowadził apostołat intelektualny, ale też starał się przyczynić — zgodnie z życzeniem Soboru Watykańskiego II — do pełniejszego ujawnienia dziedzictwa mądrości chrześcijańskiej przekazanej przez przodków, do uaktywnienia postaw kościelnych i społecznych, do rozwijania dialogu z braćmi odłączonymi i niechrześcijanami, do rozwiązywania problemów powstałych wskutek postępu nauk, a przede wszystkim — na miarę własnych metod badawczych — do głębszego zrozumienia objawienia. Tego rodzaju świadomość jest dziś źródłem głębokiej satysfakcji na Wydziale.

3. Otwierając posiedzenie serdecznie witam Jego Magnificencję Księdza Profesora Jana Stępnia, gospodarza Akademii Teologii Katolickiej, protektora wszelkich przejawów życia naukowego na terenie tutejszej Uczelni, który za chwilę skieruje do nas słowo wstępne. Jednocześnie pragnę Mu z tego miejsca szczerze podziękować za Jego życzliwość i opiekę odczuwalną na Wydziale Prawa Kanonicznego.

Serdecznie witam nauczycieli akademickich tutejszego Wydziału Prawa Kanonicznego na czele z ks. prof. Remigiuszem Sobańskim, prorektorem Uczelni. W szczególności witam księżę profesorów Mariana Myrchę i Ignacego Suberę, którzy przed 25 laty kładli podwaliny pod budowę Wydziału, współorganizowali go i po dziś dzień z nim współpracują. Chcielibyśmy jak najdłużej korzystać z ich głębokiej wiedzy kanonistycznej oraz bogatego doświadczenia dydaktyczno-wychowawczego i badawczego.

Witam pracowników dydaktyczno-naukowych bratniego Wydziału z Lublina na czele z ks. prorektorem prof. Piotrem Hemperkiem i ks. dziekanem prof. Józefem Krukowskim, z którymi

współpracę wysoko sobie cenimy. Szczególnie witam ks. rektora prof. Pawła Pałkę, który — wraz z ks. prof. Józefem Rybczykiem — wybitnie przyczynił się do wytworzenia w stosunkach międzywydziałowych atmosfery współpracy i przyjaźni. Cieszy nas obecność ks. prof. Jerzego Grzywacza, ks. doc. Wojciecha Góralskiego i ks. dra Henryka Karbownika, byłego wykładowcy naszego Wydziału.

Uprzejmie witam Księdza Prałata Hieronima Goździewiczza, Kierownika Kancelarii Prymasa Polski, którego mamy zaszczyt często przyjmować na Wydziale podczas przewodów naukowych w charakterze delegata Wielkiego Kanclerza ATK.

Witam księży wykładowców seminariów duchownych, tak diecezjalnych jak i zakonnych, zawsze wykazujących duże zainteresowanie naszymi spotkaniami naukowymi, odpowiedzialnych za formację kanonistyczną duchowieństwa pracującego w duszpasterstwie.

Witam pracowników kurii biskupich, współpracujących ze swoimi biskupami w zarządzie diecezją, mających szczególnie udział w dziełach apostołatu biskupiego.

Witam pracowników polskich sądów kościelnych wszystkich szczebli z księżmi oficjalami na czele, wykonujących twórczą i odpowiedzialną pracę związaną z kanonicznym wymiarem sprawiedliwości.

Serdecznie witam na dzisiejszym posiedzeniu naukowym wszystkich przybyłych gości. W szczególny sposób cieszymy się z przybycia absolwentów tutejszego Wydziału, tak duchownych jak i świeckich. Obecnością swoją okazali solidarność z wspólnotą uczelnianą oraz dali wyraz swej woli utrzymywania kontaktu z nauką podczas wykonywania pracy zawodowej. Pragnę jednak zauważyć, że nie do wszystkich absolwentów wysłano zaproszenia, a to ze względu na brak aktualnych ich adresów.

W tej uroczystości dla Wydziału chwili myśl nasza biegnie do Ojca wielkiej wspólnoty wspólnot, Jana Pawła II. Z potrzeby serca chcielibyśmy Mu złożyć hołd synowski, a jako służby prawdy Bożej chcielibyśmy Go zapewnić, że nigdy nie zapomnimy właściwego znaczenia swej posługi w Kościele, które mieści się w pojęciu *intellectus fidei*; że chcemy służyć nauczaniu Kościoła, którego obowiązek spoczywa na biskupach zjednoczonych węzłem hierarchicznej wspólnoty z Następcą Piotra.

W dniu dzisiejszym pragniemy przesłać wyrazy najgłębszej czci i oddania Wielkiemu Kanclerzowi tutejszej Uczelni — Jego Eminencji Księdzu Kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu, Arcybiskupowi Gnieźnieńsko-Warszawskiemu, Prymasowi Polski. Chcemy Mu oświadczyć, że nadal będziemy się starali służyć nau-

czycielskiej i duszpasterskiej trosce Kościoła polskiego oraz zadaniom apostołskim całego Ludu Bożego.

Wyrazy najgłębszego szacunku przesyłamy Księżom Arcybiskupom i Biskupom Kościoła w Polsce, których pragniemy zapewnić, że nadal będziemy dokładać wszelkich starań, aby nasi absolwenci otrzymywali formację kanonistyczną na miarę potrzeb dzisiejszego Kościoła.

Jesteśmy dziś pełni uczuć wdzięczności wobec wszystkich naszych dobrodziejów, szczególnie zaś tych, którzy użyczają nam swoich sal wykładowych, dzięki którym możemy realizować swoje zadania dydaktyczne.

Wyrazy szacunku i pozdrowień przesyłamy dziś tym wszystkim, którzy w ciągu 25 minionych lat współpracowali z Wydziałem, a których dziś nie ma w gronie wydziałowych nauczycieli akademickich. O ponoszonym przez nich trudzie dydaktyczno-naukowym Wydział zachowa wdzięczną pamięć.

W dniu dzisiejszym nie zapominamy także o tych, którzy po znojnym życiu odeszli od nas na zawsze. Wspominamy śp. profesorów i wykładowców Wydziału: ks. Stefana Biskupskiego, ks. Piotra Bobera, ks. Bernarda Filipiuka, Edwarda Gintowta, ks. Jana Krzemienieckiego, ks. bpa Jana Nowickiego, ks. Władysława Rymarza, ks. Walentego Urmanowicza, ks. Stanisława Zdanicza, ks. Jana Zubkę. *Requiescant in pace.*